Paul Csavdari

Isaia 53 între vindecare și „substituție”

Isaia 53 este nodul din care pornesc două teologii ireconciliabile.

Prima este vicarial-terapeutică: Slujitorul drept poartăloviturile, batjocura și povara răului nostru, pentru vindecareanoastră.

A doua este penal-substitutivă: Slujitorul ar fi condamnat juridic în locul vinovatului, pedepsit „în mod legal” ca să stingă un blestem cosmic. Prima stă în linia Legii și a Evangheliilor. A doua se naște prin juridicizare filosofică, alimentată de universalizări din LXX și de arhitectura paulină a „blestemului”.

1) Sensul de bază: „a purta” nu înseamnă „a fi condamnat în locul altuia”

Textul lui Isaia spune că Slujitorul este nevinovat („n-a făcut violență, nici înșelăciune nu s-a găsit în gura Lui”), dar „poartă” nelegiuirile noastre. Verbul ebraic (נָשָׂא / nasa’) înseamnă a ridica, a căra, a suporta. În registrul profetic, „a purta păcatul” descrie asumarea poverii și consecințelor răului altora, nu transferul juridic al vinei penale pe un nevinovat uman. De aceea, rezultatul anunțat este vindecarea: „prin rănile Lui suntem vindecați”, nu „prin condamnarea Lui suntem scutiți de pedeapsă”.

Această temă e coerentă cu Geneza 1 (Tată–Creator bun, chemarea omului la adevăr) și cu principiul Legii: responsabilitate personală. Legea interzice explicit să fie omorât fiul pentru vina tatălui sau invers; „sufletul care păcătuiește, acela moare”. În termeni simpli: pocăința vinovatului, nu condamnarea unui nevinovat.

2) Lectura iudaică: dreptul suferind, dar nu „condamnare în locul”

Tradiția iudaică a circulat trei identificări compatibile între ele, toate non-penale:

- Slujitorul = Israel: poporul drept între neamuri, a cărui suferință devine lecție și chemare la dreptate.
- Slujitorul = dreptul/învățătorul: un om nevinovat care suportă violența nedrepților, iar suferința lui are valoare curățitoare pentru mulți.

- Slujitorul = Mesia care suferă: există filon mesianic; și aici accentul rămâne pe purtarea suferinței altora, nu pe condamnarea penală„în locul" lor.

În toate trei, ideea este aceeași: vicarietate a suferinței cu finalitate terapeutică și morală. Nimic din Lege nu autorizează condamnarea unui nevinovat în locul vinovatului. Aceasta ar viola chiar principiile de drept ale VT.

3) Cum folosesc Evangheliile Isaia 53: vindecare, împlinire, reprezentare

Evangheliile rămân în același registru:

- Matei 8:17 citează Isaia 53:4 nu la cruce, ci la vindecărilelui Isus: „El a luat neputințele noastre și a purtat bolile noastre." Aici Isaia 53 explică vindecarea concretă: Slujitorul poartă povara, iar oamenii sunt tămăduiți. Este vicarial-terapeutic, nu penal.

- Luca 22:37: Isus se identifică cu „socotit între fărădelege". Nu construiește o schemă juridică; anunță împlinirea profeției: Cel drept va fi tratat ca infractor.

- Marcu 10:45 / Matei 20:28: „își dă viața răscumpărare pentru mulți." Limbajul este de eliberare și reprezentare („pentru"), nu de sentință penală mutată pe un nevinovat. Accentul stă pe dăruire și slujire.

- Cina (Mt 26; Mc 14; Lc 22): „sângele legământului… pentru mulți, spre iertarea păcatelor." Este registrul sacrificial-de legământ: iertare, curățire, înnoire a inimii. Nu se enunță o condamnare în locul cuiva, ci se proclamă efectul: iertare reală.

- Ioan 10:11: „Păstorul cel bun își dă viața pentru oi." Din nou, reprezentare vicarială din iubire, nu tribunal care mută vinovăția penală.

Concluzie: Isus și Evangheliile nupredică o omenire „sub blestem" ce ar avea nevoie de o „condamnare substitutivă". Predică Tatălcare vindecă, iartă, cheamă; anunță că suferința nevinovatuluiva fi instrumentul vindecăriinoastre și demascarea nedreptății.

4) 1 Petru 2: „a purtat păcatele în trup… pe lemn"—puntea de limbaj

1 Petru citează Isaia 53 („El n-a făcut păcat… prin rănile Lui ați fost vindecați") și adaugă: „a purtat păcatele noastre în trupul Său, pe lemn". Aici apar împreună purtarea și vindecarea. Limbajul se apropie de formula „pe lemn", însă nu renunță la rezultatul terapeutic: „ați fost vindecați". Este punctul de trecere spre o exprimare mai tare, fără a abandona finalitatea vindecătoare.

Această „puncte" nu anulează principiul VT al responsabilității personale; arată că Slujitorul intră în locul unde răul lovește (lemnul ca semn al nedreptății publice), poartă povara și deschide drumul întoarcerii („ca, murind față de păcate, să trăim pentru dreptate"). Direcția rămâne morală și terapeutică.

5) Cum se ajunge la „substituție penală”: universalizarea LXX și schema paulină

Modelul penal-substitutiv capătă formă deplină abia în construcția paulină, pe două chei:

1. Universalizarea „blestemului” prin LXX: „oricine este atârnat pe lemn” (πᾶς) devine formulă generală; coroborată cu „oricine nu rămâne în toate cele scrise” produce tabloul unei vinovății universale puse sub blestem.

2. Imputația juridică: „Cel ce n-a cunoscut păcat a fost făcut păcat pentru noi”; „Hristos a devenit blestem pentru noi”. Aici „purtarea” profetică este juridicizată—de la asumare și vindecare la transfer formal al blestemului.

Aceasta rupe logica Legii (Deut 24:16; Ezech 18) și iese din tema Geneza 1. În plus, transformă „semnul” (lemnul) într-un mecanism: fără lemn, nu e „preluare a blestemului”; fără sânge, nu e „acoperire”. Accentul se mută de pe adevărul persoanei pe dispozitiv.

6) Despre „substituție” în VT: unde există și unde nu

VT cunoaște două forme de substituție, ambele non-penale umane:

- Rituală (animală): punerea mâinilor pe animal „ca să facă ispășire pentru el”. Transfer simbolic în cadrul jertfei; nu condamnarea unui om nevinovat în locul vinovatului.

- Reprezentativă (de serviciu): leviții „în locul” întâilor-născuți—substituție de slujire, nu de vină.

În rest, Legea rămâne fermă: fiecare poartă răspunderea pentru sine; pocăința este calea; judecata este morală.

7) Coerența evanghelică: fără blestem ontologic, cu vindecare reală

Isus nu predică un Dumnezeu care a „blestemat” omenirea. Predică Tatăl care dă soare și ploaie tuturor, cheamă la întoarcere, vindecă pe cel rănit, iartă pe cel căit. Când oamenii pun eticheta de „blestem” peste suferință, Isus o demontează (orbul din naștere; galileenii căzuți sub sabie; turnul din Siloam). La final, judecata separă după adevărul trăit, nu după o condiție „sub blestem” moștenită.

În această lumină, crucea este nedreptatea comisă împotriva Celui drept; Învierea este verdictul Tatălui care dez-legitimează semnul și restabilește adevărul. Isaia 53 nu oferă un tribunal care mută

legal vina pe un nevinovat; oferă figura Slujitorului care poartă până la capăt răul nostru, îl dezvăluie, îl îmblânzește și vindecă.

8) Concluzie: Slujitorul iartă și vindecă, nu „plătește condamnarea în locul nostru”

Linia dreaptă este aceasta:

- Isaia 53: vicarial-terapeutic — Slujitorul suferă nedreptatea pentru vindecarea altora.
- Evangheliile: folosesc Isaia 53 în registru de vindecare, împlinire și reprezentare; nu instituie o umanitate „sub blestem”.
- 1 Petru: întărește „purtarea” pe „lemn”, dar păstrează verdictul: „prin rănile Lui ați fost vindecați”.
- Modelul penal-substitutiv se naște prin juridicizarea paulină a „purtării” și prin universalizarea din LXX; este o mutație față de Lege și față de Geneza 1.

De aici rezultă teologia clară: nu există „blestem ontologic” peste omenire care ar cere o „condamnare substitutivă”. Există minciuna și nedreptatea care rănesc lumea; există Slujitorul care le poartă până la capăt pentru a vindeca; există pocăința fiecărui om în fața Tatălui. Împărăția nu e un dispozitiv juridic; este viața cerească intrată în persoane. Acolo Isaia 53 își împlinește sensul.